

УДК 330.658.5

DOI: 10.35432/tisb292023289760

КЛЮЧОВІ БАР'ЄРИ ВИКОРИСТАННЯ CROWD-ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Соколік Лариса Олексіївна

аспірантка кафедри публічного управління та
регіоналістики

Національний університет «Одеська політехніка»

<https://orcid.org/0000-0001-7436-9749>

Crowd-технології (або масштабні колективні інтелектуальні системи) – це використання масової колективної інтелектуальної праці для вирішення задач, які традиційно виконуються однією людиною або групою людей всередині певної організації. Ці технології включають до себе такі форми як генерування ідей, краудсорсинг, краудфандинг, краудстафінг, краудлендінг, краудвотінг тощо.

Одним з головних прикладів використання crowd-технологій є краудсорсинг, що дозволяє залучити громадськість до вирішення конкретних задач або проєктів. Краудфандинг також є важливою частиною crowd-технологій, дозволяючи залучити фінансові ресурси для реалізації проєктів, які можуть бути недостатньо фінансово привабливими для традиційних джерел фінансування. Crowd-технології також можуть використовуватися для вирішення соціальних проблем, таких як забруднення навколишнього середовища, бідність, а також для розв'язання складних технічних завдань, таких як розробка програмного забезпечення, проєктів рішень органів влади, аналіз великих масивів інформації, створення інноваційних технологій тощо.

Плюсами crowd-технологій є відносно низька вартість вирішення існуючих проблем завдяки відсутності оплати праці добровольцям та використання переважно нематеріального винагороди за працю, відсутності потреби брати до штату високооплачуваних співробітників тощо. Crowd-технології також дозволяють знизити витрати часу, що відбувається за рахунок відносно швидкій генерації ідей та ініціатив, вирішення проблеми у стислі терміни за рахунок залучення великого кола осіб тощо. Одним із результатів crowd-технологій є не лише генерація нових пропозицій та ідей, а й пошук активних та талановитих громадян, що вкрай важливо для місцевого самоврядування.

В теперішній час можна виділити дві форми реалізації crowd-технологій в просторі місцевого самоврядування. Перша форма полягає в тому, що створюються умови для залучення громадян до процесу розробки та реалізації публічних рішень. Крім цього, існує форма реалізації краудсорсингу, в якій відбувається самоорганізація громадян без участі органів місцевого самоврядування задля вирішення існуючих місцевих проблем. Одночасно можна визначити кілька бар'єрів, які обмежують використання crowd-технологій в місцевому самоврядуванні. Серед них:

1. Бар'єр фінансування. Сучасна ситуація в Україні, що є наслідком російсько-українського конфлікту, призводить до урізання бюджетів, скорочення заробітних плат тощо. Ці чинники обмежують можливості використання crowd-технологій. На реалізацію потенційно цікавих, результативних crowd-проєктів фінансові кошти у багатьох випадках відсутні й ці проєкти залишаються у форматі ідеї і до населення не доходять. Щодо реалізації, наприклад, crowd-технології збору скарг бар'єр фінансування має ключове значення. Велика кількість отриманих звернень залишаються нереалізованими через низьке фінансування тих сфер життєдіяльності, які безпосередньо пов'язані з отриманими скаргами. У цій ситуації crowd-технології реалізується не повною мірою і трансформується на майданчик одностороннього процесу надання інформація без подальших рішень органів

місцевого самоврядування.

2. Бар'єр неефективної реклами чи її відсутності. Принципи crowd-технологій передбачають залучення до процесу якомога більшої кількості учасників. Обмеження, пов'язані з відсутністю інформації про crowd-проект можуть призвести до невисокого рівня його впізнаваності серед населення. Також рекламна кампанія crowd-технологічного проекту може спровокувати умови, коли інформація про проект не сягає цільової аудиторії. Звичайно, crowd-технології націлені на залучення необмеженого кола аматорів, проте, виходячи із заявлених цілей, наявність фахівців у певних галузях є необхідним фактором. Це стосується процесів обговорення та коментування запропонованих ідей, коли необґрунтовані аргументи з боку частки учасників можуть сформувати відсторонену від реальної картини позицію більшості учасників. Даний фактор може негативно вплинути на реалізацію всього crowd-проекту.

3. Мотиваційний бар'єр. Crowd-технології, у порівнянні, наприклад з аутсорсингом, не передбачають фінансову винагороду за виконану роботу. Проте у сучасних українських реаліях мотивувати людину на виконання будь-якого завдання без фінансової складової досить складно. У цьому плані crowd-технології фінансову складову не ставлять як головну мотивацію для учасників, найчастіше crowd-проекти навіть обмежені у фінансових можливостях, у зв'язку з чим їх організатори змушені шукати додаткові, низьковитратні інструменти мотивації. Найчастіше мотивами участі у crowd-проекті є спільність інтересів та прагнення отримання задоволення. Крім цього, багато людей беруть участь у подібних проектах в якості хобі та цікавого заняття, займаються пошуком однодумців та нових знайомих, орієнтуються на можливість підвищення власного статусу та самооцінки.

4. Бар'єр нерівноцінної конкуренції. Причиною припинення існування багатьох crowd-проектів стала поява нових, більш функціональних платформ. В Україні значна частина crowd-проектів створена під патронажем урядових структур, у зв'язку з чим їм надається значна адміністративна, інформаційна та фінансова підтримка. Однак багато проектів, що формуються на рівні місцевого самоврядування належного рівня підтримки не мають. Крім цього органи місцевого самоврядування цікавляться не всіма існуючими crowd-проектами.

5. Технологічний бар'єр. Найбільшу результативність crowd-технології отримують завдяки інтернету. Однак на сьогоднішній день не всі громадяни України, особливо старшого віку, користуються сучасними ІКТ. Велика група громадян індиферентна як до Інтернету, так і всіх процесів, що відбуваються в рамках цієї мережі. Тому можливості crowd-технологій залучають даних громадян є меншою, ніж традиційні методи взаємодії.

6. Бар'єр відповідальності. Crowd-технології є кооперацією широкого кола людей, об'єднаних лише спільною зацікавленістю. Тому взаємна відповідальність часто може бути незначною. Даний фактор здатний вплинути на зниження якості виконання роботи та збільшення термінів.

7. Психологічний бар'єр. Реалізація crowd-технологій передбачає контроль та управління великими масами людей. Слово «crowd» у перекладі з англійської означає натовп, який, як відомо, має важку керованість. Також у рамках реалізації crowd-технологій періодично виникають ситуації, коли одні учасники у процесі обговорення маніпулюють думками інших. Найчастіше в crowd-технологіях саме найактивніші учасники набувають суспільного визнання, при цьому активність окремого учасника не визначає об'єктивність та високу якість отриманої інформації. Також багато найбільш активних експертів є вузькоспеціалізованими, тому їхні пропозиції вирішення існуючих проблем не завжди є максимально оптимальними.

8. Комунікативний бар'єр. Результативність crowd-технологій багато в чому визначається наявністю взаємодії керівників crowd-проекту та його учасників та ступенем організації зворотного зв'язку. У багатьох crowd-проектах спостерігається відсутність зворотного зв'язку, фактично ці проекти є закритими. Односторонній процес комунікації визначає можливість виникнення недовіри учасників щодо певного crowd-проекту. Також недовіра формується на основі проектів, керівники яких є недобросовісними, не є професіоналами або взагалі шахраями. Практичний досвід участі у цих проектах негативно

впливає на імідж crowd-технологій загалом.

9. Бар'єр часу. Crowd-проект, що ефективно розвивається, передбачає наявність величезного масиву одержуваної від учасників інформації, у зв'язку з чим виникають певні труднощі в процесі її збору та обробки. Однією з труднощів слід відзначити обробку інформації, що дублюється і відсіювання спаму. У процесі обробки отриманих від учасників пропозицій та ініціатив необхідно ранжувати інформацію, виключити ініціативи невисокої якості, організувати зберігання інформації, перерозподілити її відповідальним та ін. На зазначені процедури витрачається значна частина часу. Також відносно багато часу витрачається на прогнозування потенціалу запропонованих ідей та аналіз можливих тенденцій зростання показників досліджуваного спрямування. Крім цього, існує ймовірність відсутності контролю за реалізацією crowd-проєкту та його кінцевих термінів. Проблеми також викликає процес планування результатів crowd-технологій за кінцевими термінами. Особливо це стосується тих проєктів, де результат потрібно надати у досить стислий термін.

10. Бар'єр пріоритету традиційних технологій. Бюрократія в Україні має низький рівень критичної самооцінки. Регулярними є ситуації, коли чиновники переконані в ефективності та правоті функціонуючої системи управління, високій якості прийнятих рішень. У органів місцевого самоврядування та окремих чиновників формується ілюзія неможливості вирішення будь-яких проблем окрім як через реалізовані технології та методи. Використання інноваційних технологій не вписується в усталену систему світоглядів і поглядів. З боку органів місцевого самоврядування впровадження нових технологій супроводжується тривалою апробацією та перевірками, на які будуть витрачені додаткові ресурси. Результат також найчастіше оцінюється в короткостроковій перспективі. Тому, можливий позитивний ефект і продуктивність crowd-технологій у довгостроковій перспективі поступаються короткостроковим результатам традиційних технологій.

11. Адміністративний бар'єр. Адміністративний бар'єр має прояв у закритості реалізації управлінських практик. Органи місцевого самоврядування поки що здебільше орієнтовані на самостійне ухвалення ключових управлінських рішень та обмежують можливості впровадження громадської думки в управлінський процес. На перший план виходить першочерговість вирішення проблем, які виявлені органами місцевого самоврядування самостійно. Прояв громадянської активності неможливий у цих умовах, а взаємодія з населенням з питань визначення стратегії розвитку території обмежена інтересами органів влади. В таких умовах створюється спотворене уявлення про crowd-технології, формуються заниження оцінки можливого потенціалу «натовпу» при перебільшеній оцінці можливостей впливу органів влади. Crowd-технології можуть перетворитися на традиційний монолог влади, що знаходить відгук лише у задалегідь підготовлених репрезентантів, які не представляють більшість громадян.

12. Освітній бар'єр. Органи місцевого самоврядування не мають достатнього досвіду та практики використання crowd-технологій. Актуальним залишається питання якості представлених ідей та пропозицій учасників crowd-технологій. Найчастіше багато пропозицій є неоригінальними, пропоновані рішення знаходяться на поверхні. Роль таких проєктів зводиться до нульових показників, результати застосування crowd-технологій не досягаються. Також пропозиції можуть бути апріорі нереалізованими з ряду причин (фінансових, морально-етичних, соціальних та інших), що значною мірою ускладнює процес обробки та аналізу інформації. У відсутності якісних пропозицій crowd-технології перетворюються на формальну імітацію громадської діяльності, а органи місцевого самоврядування приймають задалегідь сформовані рішення. У зв'язку з цим органи місцевого самоврядування не ризикують акцентувати свою увагу на ідеях «аматорів», довіряючи переважно думці професіоналів.

13. Бар'єр фіктивної реалізації. Crowd-технології можна застосувати як фіктивний механізм реалізації політичної кампанії суб'єктів місцевого самоврядування. В даному випадку визначальну роль грає функція зміцнення іміджу і збільшення соціального визнання. У такому випадку crowd-технології виступають як короткостроковий проєкт досягнення особистих цілей окремими акторами політичного процесу, інтереси громадськості відходять

на другий план. На практиці crowd-проекти дуже часто формуються не з метою формування діалогу влади та суспільства, а задля легітимізації директив керівників. У такому разі crowd-технології трансформуються у механізм формального впровадження інновацій для звітності. Також на створення crowd-проектів впливає небажання «відставати» від інших органів влади, які вже запровадили подібні платформи. Ці проекти часто короткострокові і не мають високих практичних результатів.

14. Бар'єр забезпечення прозорості підсумкових результатів реалізації crowd-технологій. Цей фактор безпосередньо впливає на рівень довіри з боку учасників crowd-проекту, на шанси подальшої співучасті та співпраці. Також можлива відсутність чітко регламентованих прозорих інструментів збору та аналізу пропозицій органами місцевого самоврядування. Відсутність прозорого та суворого підтвердження складу та кількості учасників дає можливість органам місцевого самоврядування створити позитивну картину масовості залучених учасників crowd-проекту, проте фактично подана статистика буде не відповідати дійсності. Ця ситуація вводить в оману активну громадськість, що у майбутньому може впливати на ступінь довіри до органів самоврядування. Усвідомлення маніпуляції стимулює формування низької мотивації до подальшої участі.

15. Бар'єр легітимності та недовіри до органів влади. У подібних умовах відсутня можливість вибудовування партнерських горизонтальних відносин. Crowd-технології передбачають досягнення єдиної мети учасниками, а в умовах недовіри організувати процес взаємодії значно ускладнено.

16. Бар'єр політичної пасивності населення. Незважаючи на відносно успішно реалізовані crowd-проекти, в рамках яких мали прояви оперативність, поінформованість, висока інтерактивність та функціональність, більшість громадян поки що не бере в них участі. Причинами цього можуть бути незацікавленість у вирішенні проблем; високий рівень недовіри до органів влади; низька результативність прийнятих рішень та інші.

17. Бар'єр соціальної та територіальної диференціації. Crowd-технології нині найактивніше реалізується у великих містах. На рівні сільських громад подібні проекти реалізуються меншою мірою. Це обумовлено наявністю у великих містах таких факторів, як доступ і висока швидкість Інтернету, розвиток ринку реклами, виділення фінансування на реалізацію подібних проектів та ін. Також кількість жителів у селах значно менша чим у великих містах. Цей фактор визначає те, що в селах комунікація відбувається найчастіше в режимі «офлайн», мешканці мають доступ до вирішення існуючих проблем безпосередньо з представниками органів місцевого самоврядування.

Існуючі бар'єри можуть негативно впливати на розвиток crowd-технологій в органах місцевого самоврядування. Проте правильна постановка завдань та цілей, грамотне управління crowd-проектом, наявність мотивації та прагнення керівників у розвитку crowd-проектів, опрацювання альтернативних рішень проблем здатні вплив зазначених бар'єрів знизити максимально. Від так для успішного досягнення поставлених цілей у рамках crowd-проектів керівникам органів місцевого самоврядування необхідні вміння та навички своєчасного та грамотного подолання виникаючих бар'єрів та проблем.

Список літератури

1. Баймуратов, М. О., Тихомиров, Ю. О., Колодій, А. М., & Кравченко, В. В. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ. Організатори конференції: Міністерство освіти і науки України, Університет митної справи та фінансів, Рада молодих учених Університету митної справи та фінансів, (2023) 207.

2. Нікітенко, Л. О. Використання краудсорсингових технологій в публічному управлінні містом. Політичне життя (2021): 36-41.